

« SEGON TRACTAT SOBRE EL GOVERN CIVIL »

MATERIALS PER A UNA LECTURA [Cap. XIX, § 225]

El *Tractat sobre el govern civil* de Locke inspirà la *Declaració d'Independència* dels Estats Units, de tal manera que hom pot trobar frases similars en ambdós documents. Un dels textos més coneguts és el paràgraf II de la *Declaració*, que deriva directament del § 95 del *Tractat* en què Locke explica la seva concepció de l'home i les condicions del pacte que permet construir l'estat social. «Tots els homes són, com hem dit, lliures, iguals i independents per naturalesa i ningú no pot, doncs, ésser privat d'aquesta condició ni ésser sotmès al poder polític de ningú sense el seu propi consentiment».

Un altre dels textos que Jefferson va copiar quasi al peu de la lletra i que és fonamental per tal de justificar el dret natural de revolta davant un govern injust és el següent, que pertany al paràgraf 225 del *Tractat*:

§ 225.- «El poble està disposat a tolerar greus errors per part de qui governa, moltes lleis equivocades i inoportunes i totes les relliscades de la feblesa humana sense murmurar ni sublevar-se, però si una llarga rècula d'abusos, prevaricacions, i artificis, tots dirigits a un mateix fi, li posen en evidència les intencions dels governants i s'adona inevitablement d'allò que l'oprimeix i d'on el volen menar, no serà gens estrany que es desvetlli i faci tots els possibles per posar la llei en mans de qui li pugui garantir que perseguirà els fins pels quals el govern havia estat erigit. Si no és així, els noms antics i les formes de govern enganyívoles són molt pitjors que l'estat de natura o la pura anarquia, perquè els inconvenients són igualment greus i immediats i, en canvi, el remei és molt més llunyà i difícil».

El seu paral·lel el trobem al § 2 de la *Declaració de Filadèlfia* (4 de juliol de 1776), que diu:

«Però quan una llarga rècula d'abusos i usurpacions tots dirigits a un mateix fi posen en evidència el disseny de sotmetre'l al despotisme absolut, [el poble] té dret a rebutjar un govern tal i de preveure amb noves salvaguardes la seva seguretat futura».

Aquest és un text particularment important perquè no només justifica el dret a la revolta (Locke considera que a mig i llarg termini les conseqüències de no revoltar-se contra el despotisme són molt pitjors que les de fer-ho), sinó perquè insisteix en la tesi que una democràcia ha de ser no només un govern que es basi en la protecció dels drets, sinó que també ha de ser forta. Plantar cara al que Locke va anomenar «les formes de govern enganyívoles» (el despotisme) és l'única manera d'evitar la guerra de tots contra tots, molt pitjor. Això és així perquè en la tradició liberal, un govern només és acceptable quan té límits (recordi's que el liberalisme és l'alternativa al liberalisme ahir i als totalitarismes avui). Per tant, quan algú, sigui un individu o un govern, traspassa els límits, ha de saber que se li respondrà amb la fermesa necessària.

Un poble pot acceptar que els governs s'equivoquin, però no que els governs menteixin, perquè el consentiment polític que el poble atorga als governants i la solidesa mateixa de l'Estat depenen de la transparència. Un govern que enganya, que amaga dades als ciutadans, etc, porta de fet al despotisme. El sentit del

Tractat... de Locke, en reivindicar, el dret a la revolta és recordar que els drets naturals pertanyen a cadascú en particular i no deriven de l'Estat, sinó del pur fet de viure com a humans.

Sense transparència política (quan es posen impostos i no es donen serveis, ni se sap on van a parar les taxes, per exemple) es trenca el consentiment social. El crit dels independentistes nord-americans en les dècades del 1750 i 1760, *No taxation without representation*, que deriva d'un sermó de Jonathan Mayhew (1720-1766) a Boston estava directament inspirat en la tesi lockeana. Mayhew defensava, com Locke, que: «l'autopreservació és una llei primària de la naturalesa» i la revolta és un dret que neix precisament de la necessitat d'autopreservar la vida quan és amenaçada per qui sigui (àdhuc per un govern que practica l'espoli fiscal del país).

Seguim la traducció de Jaume Medina i Joan Sallent, publicada a la col·lecció *Textos Filosòfics*, Barcelona: Laia, 1983.